

## РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Пехник Алевтіна Валентинівна  
Краснопольська Тетяна Миколаївна

### Проблеми у сфері зовнішньої політики: сучасні проєкції

УДК 327.01  
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-4.1>

Пехник Алевтіна Валентинівна  
кандидат політичних наук, доцент,  
доцент кафедри політичних теорій  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»  
вул. Фонтанська дорога, 23, Одеса,  
Україна

Краснопольська Тетяна Миколаївна  
кандидат політичних наук, доцент,  
доцент кафедри політичних теорій  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»  
вул. Фонтанська дорога, 23, Одеса,  
Україна

*Сучасна політична ситуація в світі говорить про активність міжнародних відносин, про підвищення актуальності зовнішньої політики більшості країн світу. Але при цьому, в науковому світі, ми спостерігаємо ситуацію, коли проблеми зовнішньої політики практично зникають з терен наукових роздумів, переходячи до рівня міжнародних відносин та теорії зовнішньої політики – переважає сьогодні саме напрямок міжнародних відносин. Тому, метою статті визначено з'ясування сучасних проєкцій проблем зовнішньої політики, завданням – аналіз проблемних аспектів та визначення сучасних проєкцій зовнішньої політики в контексті розмежування понять «зовнішня політика» та «міжнародні відносини». Досягненню поставленої мети сприяло використання системно-аналітичного підходу, що дав можливість відокремити суттєво-якісні складові сучасних проєкцій проблем зовнішньої політики як цілісного конструкту, методів компаративного і структурно-функціонального аналізу, які надали можливість визначити межі та структурувати проблемне поле дослідження зовнішньої політики та відмежувати його від проблемного поля аналізу міжнародних відносин, діалектичного методу, який дозволив проаналізувати різноманітні проблеми, що пов'язані з формуванням та реалізацією зовнішньої політики держави, також методів аналізу, синтезу, проблематизації та систематизації проблем зовнішньої політики. Обґрунтовано, що до основних проєкцій сучасних проблем зовнішньої політики належать: підвищення потреби у масовій підтримці зовнішньої політики всередині держави, а також потреби у суспільному схваленні міжнародного співтовариства; аналіз та оцінка інструментальної ефективності зовнішньої політики держави; зміна зовнішньополітичного проблемного поля; наявне протиріччя двох провідних принципів міжнародного права: принципу територіальної цілісності держав, недоторканності їх території та права націй на самовизначення; проблема мови та мовних відносин у рамках міжнародно-політичного контексту; дослідження громадської думки як одного із факторів формування зовнішньої політики держави; включення гендерної проблематики до аналітичного поля факторів впливу на зовнішню політику; проблема використання для реалізації зовнішньополітичного курсу не лише офіційної, а й таємної дипломатії та стратегії.*

*Доведено, що можливості для проведення успішного зовнішньополітичного курсу та наявність широкої системи зв'язків різних аспектів у зовнішній політиці дають можливість державі використати безліч важелів впливу на інші країни. Але у разі недотримання рівноваги сил може виникнути реальна загроза суверенітету такої держави. Такий дисбаланс може вплинути на розвиток становища та співробітництво держави з іншими суб'єктами на світовій арені.*

**Ключові слова:** зовнішня політика, проєкції зовнішньої політики, актуальні проблеми політики, сучасна політика, держава, дипломатія.

**Вступ.** Одночасно з розвитком суспільства та створенням держав виникає зовнішня політика. Будь-яка держава втілює в життя той чи інший курс зовнішньої політики, взаємодіючи з іншими суб'єктами зовнішньополітичної діяльності та регулюючи свої взаємини із нею. Оскільки кожна держава не існує ізольовано, її становище зобов'язує до вибору взаємовідносин з партнерами та противниками на міжнародному рівні в системі сучасної світової політики, враховуючи свої національні інтереси та пріоритети.

Головними зовнішньополітичними цілями держави, головним чином, є національна безпека, формування відповідних зовнішніх умов реалізації цілей та завдань внутрішньої політики, спрямованих на досягнення національно-державних

інтересів. Зовнішня політика держави є похідною від національних інтересів та повною мірою відображає ступінь усвідомлення державою власної суб'єктності на міжнародній арені. Серед факторів, які сприяють вибору країною цілей зовнішньої політики в сучасних умовах відносять: економічний розвиток, географічне положення, ідеологію, боєготовність, тип правління та міжнародний престиж країни на рівні міжнародні системи [8, р. 50].

До завдань вільного та незалежного існування держави входить запобігання зовнішньої загрози своїй цілісності та безпеки, пошук союзників та партнерів у міжнародних процесах, відстоювання належної ролі та авторитету своєї країни на міжнародному рівні тощо; забезпечення сприятливих зовнішніх умов становлять єдину політичну

лінію держави як самостійної та незалежної галузі політики.

Становлення та процес зовнішньої політики зазвичай розглядалася в рамках локального та регіонального рівнів, і лише у ХХ ст. у неї з'явився третє вимір – глобальний. Усі актори такого типу відносин взаємозалежні та взаємодіють як елементи єдиного цілого. Крім того, зовнішня політика, як продовження внутрішньої політики, пов'язана з нею єдиною ресурсною базою.

Теорія зовнішньої політики охоплює ширше коло проблем, яке включає такий комплекс питань, що виходить за межі міжнародних відносин. Взаємодія держав на світовій арені здавна є об'єктом досліджень. Описом таких подій займається історія міжнародних відносин, у той час як теорія зовнішньополітичних відносин вивчає формування основних методологічних конструкцій, що пояснюють появу та розвиток того чи іншого світового устрою. Основними методологічними школами, діючими в рамках теорії зовнішньої політики є реалізм, неореалізм, лібералізм, неолібералізм, конструктивізм, інституціоналізм, функціоналізм, фемінізм та ін., в яких за основу беруться певні припущення, з урахуванням чого вибудовується вся система аналізу.

**Мета та завдання.** Метою статті є визначення сучасних проєкцій проблем зовнішньої політики. Виходячи з мети дослідження, його завданням є аналіз проблемних аспектів та визначення сучасних проєкцій зовнішньої політики в контексті розмежування понять «зовнішня політика» та «міжнародні відносини».

**Методи дослідження.** В ході дослідження було застосовано низку методів, зокрема: системно-аналітичний підхід дав можливість відокремити суттєво-якісні складові сучасних проєкцій проблем зовнішньої політики як цілісного конструкту, використання методів компаративного і структурно-функціонального аналізу надали можливість визначити межі та структурувати проблемне поле дослідження зовнішньої політики та відмежувати його від проблемного поля аналізу міжнародних відносин. Діалектичний метод дозволив проаналізувати різноманітні проблеми, що пов'язані з формуванням та реалізацією зовнішньої політики держави, також були використані методи аналізу, синтезу, проблематизації та систематизації проблем зовнішньої політики.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій,** в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Слід відзначити, що публікацій із зовнішньополітичного аналізу недостатньо. Є описові роботи, присвячені, наприклад, аналізу зовнішньої політики Англії, Франції чи інших країн. Можна виділити класичні праці таких авторів як Г. Брак, Д. Сінгер, В. Гадсон, Дж. Розенау. Серед сучасних українських авторів можна виділити розробки П. Войто-

вича, А. Ждамарова, Ю. Седляра, І. Погорської, Д. Лакішика. І тут слід зазначити, що праці, які присвячені теорії міжнародних відносин – за своїм обсягом значно перевищують кількість праць з теорії зовнішньої політики. Сьогодні зовнішня політика виявилася зникаючою темою у дослідженнях міжнародних відносин. На конгресах Асоціації міжнародних досліджень (ISA – International Study Association) спостерігається зменшення кількості доповідей, присвячених зовнішньополітичній проблематиці. І це незважаючи на те, що зовнішня політика – це традиційна галузь міжнародних досліджень, а перша кафедра, що спеціалізується на зовнішньополітичних дослідженнях, відкрилася ще 1919 року. І це приводить до того, що й досі існує дискусія щодо визначення самого поняття «зовнішня політика держави», методології вирішення проблем зовнішньої політики, визначенні проблем, які роблять актуальними дослідження у сфері зовнішньої політики України. Про це і піде мова в даній статті.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Специфіка зовнішньої політики незалежних держав характеризується конструктивними відносинами з існуючими різними державами, незалежно від своїх державних відмінностей у світі. Виступаючи єдиним цілим, вона формується з комплексу процесів, що відбуваються у внутрішній політиці держави. Результатом цього є те, що світова спільнота розглядає зміст зовнішньої політики як актора світової політики, розуміє інтереси та позиції всього суб'єкта у всій сукупності, що досить часто призводить до ототожнення політики держави з усією країною і навіть її населенням.

Прагматична зовнішня політика ґрунтується на формуванні раціонального балансу між її цілями та можливостями для їх досягнення. Серед ефективних інструментів досягнення цілей зовнішньої політики А. Керштайн називає дипломатію, допомогу іноземним країнам, військову силу та стримування [7].

У своєму прямому значенні зовнішня політика актора орієнтована виключно на суб'єктів аналогічного порядку. Відповідно, кожна держава буде свою лінію поведінки на міжнародній арені, формуючи та здійснюючи той чи інший зовнішньополітичний курс. С. Толстов правильно зазначає, що «зміни в позиціонуванні держав та міждержавних об'єднань, що спостерігалися впродовж останніх років, свідчать про суттєву корекцію політичного світогляду як на урядовому рівні, так і загалом у середовищі партій і рухів, які впливають на формування внутрішньої та зовнішньої політики країн світу» [4, с. 8].

Перший аспект, на якому слід зупинитися, – це підвищення потреби у масовій підтримці зовнішньої політики всередині держави, а також потреби у суспільному схваленні міжнародного співтовари-

ства. В даний час важним питанням є визначення залежності між зовнішньою політикою, що проводиться державою, і громадським схваленням. Наприклад, уряд України у 2013 році спробував здійснити непопулярну зовнішню політику щодо вступу до митного Союзу. Але, суспільство прямим чином вплинуло на рішення тогочасного уряду і революційним шляхом його було змінено (і Уряд, і рішення).

Наступний аспект стосується аналізу інструментальної ефективності зовнішньої політики України. Як оцінити, наскільки дієві міжнародні санкції? Як виміряти роль військової сили? Чи досить впливові міжнародні організації? Як оцінити їхню адекватність і легітимність? На підставі чого підбивати підсумки діяльності міжнародних акторів? Чи узгоджено її з діяльністю інших учасників міжнародних відносин? Відповіді ці запитання потребують пошуків критеріїв ефективності зовнішньої політики України.

Для оцінки ефективності зовнішньої політики можна застосовувати такі критерії. Перший критерій показує, наскільки зовнішня політика може забезпечити безпеку держави. Другий критерій полягає у відповідності зовнішньої політики внутрішньому та міжнародному законодавству. Третій критерій демонструє, наскільки зовнішня політика створює умови економічного розвитку. Четвертий – наскільки зовнішня політика забезпечує захист здоров'я (зокрема, як ефективно вона регулює використання нанотехнологій, досягнень біореволюції тощо). П'ятий критерій показує, як зовнішня політика сприяє розвитку освіти.

Актуальними також є проблеми зовнішньої політики, які виникли під впливом змін, що відбуваються у сучасних міжнародних відносинах. Один із них пов'язаний з межами, в яких сучасна держава може здійснювати самостійну зовнішню політику. Спостерігаються дві тенденції формування кордонів, у яких може здійснюватися зовнішня політика суверенної держави у XXI столітті. Перша тенденція полягає в прагненні зберегти однополярну систему, що склалася. Друга тенденція, що особливо помітно проявляється в останні роки, полягає у створенні умов для формування багатопольярного світу. Наприклад, Китай поступово перетворюється на економічну наддержаву, ЄС продовжує орієнтуватися на однополярну модель, США не втрачає лідируючих позицій.

Інша проблема впливу трансформації міжнародних відносин на зовнішню політику держави у XXI столітті пов'язана з тим, що зовнішньополітичне проблемне поле змінюється. В останні десятиліття людство зіткнулося з глобальними проблемами, що вимагають для свого вирішення спільних зусиль усіх держав: екологічними, демографічними, енергетичними, продовольчими та ін. Особливу увагу слід приділяти енергетичним

аспектам зовнішньої політики. У першій половині XXI століття експерти прогнозують бурхливий розвиток світової енергетики та перерозподіл споживання енергії серед регіонів світу.

Актуальною проблемою також є протиріччя двох провідних принципів міжнародного права: принципу територіальної цілісності держав, недоторканності їх території та права націй на самовизначення. Тому сьогодні ефективний суверенітет мають далеко не всі. Суперечності основних принципів міжнародних відносин набувають все більшої гостроти у зв'язку з такими глобальними проблемами людства, як дефіцит природних ресурсів, енергетична безпека, продовольча проблема. Наприклад, США формулюють тези про загальнодоступність природних ресурсів незалежно від їхньої територіальної приналежності, а також необхідність їх справедливого перерозподілу. Ще приклад: «Німеччина на 2020 рік є найбільшим у світі виробником бурого вугілля, і з нього виробляється близько 19% електроенергії країни» [5], але відмовилися від подальшої його розробки. Загалом, «серед великих європейських вугільних держав Німеччина в справі згорання цієї традиційної галузі не першопроходець. У Бельгії останню шахту закрили ще в 1992 році, у Франції – в 2004-му, в Великобританії – в 2015-му. У всіх цих країнах видобуток кам'яного вугілля припиняли з економічних причин. Відмова від нього з екологічних міркувань (захист населення від смогу, а глобального клімату – від викидів парникових газів) – тенденція лише самого останнього часу» [6]. Але при цьому Німеччина бажає купувати газ і нафту у Росії. Тут слід погодитися з думкою П. Войтовича, який зазначає, що «сполучаючи і підпорядковуючи інтереси суверенних держав, інтереси всього людства і окремих його частин, зовнішня політика була і залишається вельми подвійною; у ній знаходять своє віддзеркалення і ідеалістичні уявлення про справедливий устрій світу, і жорсткий практичний розрахунок владних еліт, що відрізняють потреби своїх країн, що породжуються ситуацією, яка складається, від перспективних цілей перетворення світового порядку» [1, с. 131].

Наступна проблематика – проблема мови та мовних відносин у рамках міжнародно-політичного контексту. На думку А. Пехник, «найважливішою умовою формування свідомості та формою існування та прояву мислення є мова. Особливо це актуально зараз, коли процеси реформування суспільства та влади, війна, яка показала важливість мови для нашого українського народу» [3, с. 125]. З одного боку, це може стати предметом розгляду відповідних факторів, детермінантів, ефектів та інших характеристик міжнародних акторів через те, що використання мовних засобів є природною умовою будь-якої комунікації. З іншого боку, мова, її статусні та функціональні

параметри, режим мовних відносин можуть ставати безпосереднім елементом зовнішньополітичної активності. Тут також можливі різноманітні форми вияву. Мова виступає як важливий ресурс і можливість проектування впливу зовні у легкому варіанті, наприклад через параметри поширеності у світі. Мова в певних випадках включається до зовнішньополітичного порядку денного як предмет цілепокладання, стратегії, інтенції. Мова в тому чи іншому статусі, а також мовні ситуації – національні, субнаціональні, регіональні, транскордонні стають предметом зовнішньополітичного впливу. Мовні виміри міжнародно-політичних відносин утворюють кілька субдисциплінарних аналітичних ракурсів та просторів. У літературі пропонується кілька варіантів їхньої предметної ідентифікації: глоттополітика, геополітика (геостратегія) мови, соціолінгвістика глобалізації; політична лінгвістика міжнародних відносин. Включаючись до зовнішньополітичного порядку денного, мова передбачає відповідні дослідницькі завдання та програмні напрямки дослідницької розробки, наприклад розгляд мовних відносин та процесів у координатах викликів та загроз національній безпеці.

На сьогодні зовнішня політика вивчається у межах наступних теоретичних підходів. Реалістичний напрямок зосереджується переважно на дослідженнях зовнішньої політики держав-лідерів. Робляться також спроби подати всі держави на політичному атласі світу. Проте вони не дають цілісної картини світу, і навіть зовнішня політика як така вислизає з аналізу. Неомарксизм дотримується того погляду, що зовнішня політика детермінована економічними показниками. Альтернативний підхід фокусує увагу на змінах Вестфальської моделі світоустрою як спільноти суверенних держав. Підсумки Другої світової війни призвели до краху колоніальної системи та формування Ялтинсько-Потсдамської біполярної системи. Розпад СРСР як одного з полюсів сили викликав появу поряд з вестфальськими поствестфальськими і невестфальськими державами, які поведуться поза загальноприйнятими правилами міжнародної поведінки. Дедалі більшу роль у зовнішній політиці починають грати недержавні актори. Досягнення науково-технічної революції дозволяють невеликій групі людей завдати такої шкоди міжнародній спільноті, яка раніше була під силу лише провідним державам.

Сьогодні громадська думка є одним із факторів, які формують зовнішню політику держави. Воно є значним ресурсом зовнішньої політики та стає дедалі важливішим інструментом її реалізації. Водночас творці зовнішньої політики говорять про те, що вона не повинна йти за громадською думкою. Уряди навчилися маніпулювати громадською думкою та використовувати її у своїх цілях. У XXI ст. можливість впливу на громадську думку є над-

великими, надзвичайним є потенціал нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним з найбільш дієвих інструментів впливу на громадську думку та одночасно напрямом реалізації зовнішньої політики стає публічна дипломатія. Серед її акторів варто відзначити не тільки держави і дипломатів, а й окремих осіб, групи та інститути, які приймають участь в міжкомунікаційному та міжкультурному обміні, що справляє вплив на відносин держав[2, с. 14].

Сьогодні зовнішня політика жодного уряду не може бути ефективною, якщо вона не вирішує завдання формування позитивного образу своєї країни. До завдань публічної дипломатії якраз і входить формування позитивного образу держави зовні. Невідповідність образів сприйняття у представників різних країн значною мірою ускладнює та спотворює взаємодію у зовнішній політиці. Соціальні протиріччя, економічні спади і підйоми, кризи і виборчі цикли здатні змінити сприйняття однією державою іншої без жодних стимулів з боку останнього. На сприйняття впливають зовнішньополітичні установки та стереотипи. Однією з властивостей сприйняття є апперцепція – залежність образів сприйняття від минулого досвіду та особливостей особистості. Часто політики для виправдання своїх дій використовують як свій, а й історичний досвід. Для взаємного сприйняття противників на міжнародній арені характерним є дзеркальне відображення, коли власні неприйнятні риси, які держава відмовляється визнавати, несвідомо проєктуються на суперників.

Помилкове сприйняття ситуації, яке веде до реального втілення спочатку невірною припущення психологи та соціологи називають «самореалізоване пророцтво». Одна держава, сприймаючи іншу, як ворога, мобілізує військові ресурси, нагнітає військову риторику, готується до війни – і війна починається. І ми це спостерігаємо зараз в нашій країні. Людині властиво неадекватне суб'єктивне сприйняття ймовірності та цінності альтернативи при ухваленні рішення. Низькі ймовірності люди недооцінюють, а середні та високі, навпаки, переоцінюють. Функція корисності екстремальніша в області програшів, ніж вигравів. Це означає, що суб'єктивно втрата від зовнішньополітичного програшу сприймається більшою, ніж придбання такого ж за величиною виграшу. Негативно впливають на ухвалення рішення групові процеси. Групове мислення веде до зниження інтелектуальної ефективності, об'єктивного бачення реальності та моральної оцінки прийнятих рішень. У групі виникає феномен атмосфери загальноприйнятої думки, який полягає в тому, що, обравши на початку кращий для більшості членів варіант, при подальшому обговоренні група вже не повертається до розгляду деталей.



Жінки завжди відігравали важливу роль у світобудуванні, запобіганні та врегулюванні конфліктів. Відзначається зв'язок між гендерною рівністю та міжнародною безпекою. Жінки у всьому світі виступають за соціальні програми та демократію, а не за амбітні геополітичні проекти. Чисельність жінок, зайнятих державній службі, постійно зростає. Незважаючи на те, що однією з найважливіших тенденцій сучасного світового розвитку є збільшення числа лідерів-жінок, в існуючих моделях політичного лідерства й досі недостатньо враховується жіноча специфіка.

Зовнішня політика завжди реалізується шляхом не лише офіційної, а й таємної дипломатії та стратегії. Необхідність держав пізнавати таємні цілі реального чи потенційного супротивника і здійснювати свої таємні цілі або домагатися неприхованих цілей, але таємним шляхом – зумовила появу та вдосконалення спеціальних структур, призначених для такої діяльності. Таємна зовнішня політика держави обґрунтовується необхідністю реалізації національних інтересів та забезпечення національної безпеки, але при цьому виробляється у вузькообмежених колах вищої політичної та фінансової еліти суспільства і не завжди відповідає інтересам нації. Під час проведення широкомасштабних стратегічних операцій, щодо здійснення прихованого управління подіями у системі міжнародних відносин, можуть використовуватися багатоваріантні і багатоходові комбінації щодо розрізнених об'єктів. Тому виявлення та прогнозування сценаріїв таємних зовнішньополітичних акцій неможливе без ретельної систематизації та обробки великих обсягів інформації про процеси у різних сферах внутрішньодержавних та міжнародних відносин.

**Висновки до даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.** На нашу думку, зовнішньополітична поведінка держави повинна визначається завдяки встановленню дипломатичних відносин між різними країнами. При цьому традиційно для зовнішньополітичного процесу характерним є встановлення дипломатичних відносин між державами, відкриття представництв держави при міжнародних організаціях, або членство в них, діалог та взаємодія з дружніми іноземними громадськими рухами, спілками та установами.

Можливості для проведення успішного зовнішньополітичного курсу та наявність широкої системи зв'язків різних аспектів у зовнішній політиці дають можливість державі використати безліч важелів впливу на інші країни. Але у разі недотримання рівноваги сил може виникнути реальна загроза суверенітету такої держави. Такий дисбаланс може вплинути на розвиток становища та співробітництво держави з іншими суб'єктами на світовій арені.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Войтович П. Зовнішня політика як вибір держави і міжнародне право розвитку. Міжнародне право розвитку: сучасні тенденції та перспективи. Одеса, 2015. С. 131–140.
2. Краснопольська Т. М., Милосердна І. М. Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць*. 2022. Вип. 69. С. 13–20.
3. Пехник А. Мова, як засіб формування свідомості та світогляду. Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри. МОН України, Нац ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2022. С. 124–126.
4. Проблеми зовнішньої політики та міжнародних відносин: Тези наукових конференцій відділу трансатлантичних досліджень / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2021. 228 с.
5. Уряд Німеччини схвалив відмову від бурого вугілля до 2038 року. *Європейська правда*. 29 січня 2020. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/29/7105740/>.
6. У Німеччині закрилася остання вугільна шахта. *Економічна правда*. 22 грудня 2018 року. <https://www.epravda.com.ua/news/2018/12/22/643829/>.
7. Kerstein A. Tools for Achieving Foreign Policy Goals. 2015. *The Borgen Project.html*. URL: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>.
8. Wazir1 I. Wahdat R. National Goals in Foreign Policy. *Integrated Journal for Research in Arts and Humanities*. 2022. Vol. 2. Issue 4. P. 45–50. URL: <https://www.ijrah.com/index.php/ijrah/article/view/51>.

## REFERENCES:

1. Voitovych P. (2015). Zovnishnia polityka yak vybir derzhavy i mizhnarodne pravo rozvytku [Foreign policy as a state choice and international development law]. *Mizhnarodne pravo rozvytku: suchasni tendentsii ta perspektyvy* [International development law: modern trends and perspectives]. Odesa. S.131-140. [in Ukrainian].
2. Krasnopolska T. M., Myloserdna I. M. (2022). Tsyfrova dyplomatiia yak osnova novoi publichnoi dyplomatii [Digital diplomacy as the basis of new public diplomacy]. *Aktualni problemy polityky: Zbirnyk naukovykh prats* [Actual problems of politics: Collection of scientific papers]. Vyp. 69. S. 13-20
3. Pekhnyk A. (2022). Mova, yak zasib formuvannia svidomosti ta svitohliadu [Language as a means of forming consciousness and worldview]. *Suchasni politychni protsesy: hlobalnyi ta natsionalnyi vymiry. MON Ukrainy, Nats un-t «Odes. yuryd. akad.»* [Modern political processes: global and national dimensions. MES of Ukraine, Odesa National University. law Acad.]. Odesa. S. 124-126. [in Ukrainian].
4. Problemy zovnishnoi polityky ta mizhnarodnykh vidnosyn: Tezy naukovykh konferentsii viddilu transatlantichnykh doslidzhen / Za zah. red. kand. ist. nauk, dots. S.V. Tolstova; DU «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy» (2021). [Problems of foreign policy and international relations: Abstracts of scientific conferences

of the department of transatlantic studies / For general ed. Ph.D. history of Science, Assoc. S.V. Tolstov; State University «Institute of World History of the National Academy of Sciences of Ukraine». K.: Derzhavna ustanova «Instytut vsesvitnoi istorii NAN Ukrainy». 228 s. [in Ukrainian].

5. Uriad Nimechchyny skhvalyv vidmovu vid buroho vuhillia do 2038 roku (2020). [The German government has approved a phase-out of lignite until 2038]. Yevropeiska pravda, 29 sichnia 2020 [European Truth, January 29, 2020]. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/01/29/7105740/>. [in Ukrainian].

6. U Nimechchyni zakrylasia ostannia vuhilna shakhta (2018). [The last coal mine closed in Germany]. Ekonomichna pravda. 22 hrudnia 2018 roku [Economic truth, December 22, 2018.]. <https://www.epravda.com.ua/news/2018/12/22/643829/>. [in Ukrainian].

7. Kerstein A. (2015). Tools for Achieving Foreign Policy Goals. *The Borgen Project.html*. URL: <https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>.

8. Wazir1 I. Wahdat R. (2022). National Goals in Foreign Policy. *Integrated Journal for Research in Arts and Humanities*. Vol. 2. Issue 4. P. 45-50. URL: <https://www.ijrah.com/index.php/ijrah/article/view/51>.

## Problems in the field of foreign policy: modern projections

Pehnyk Alevtina Valentynivna

PhD in Political Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor at the Department of Political Theories  
National University «Odesa Law Academy»  
Fontanska Doroha str., 23, Odesa, Ukraine

Krasnopolska Tetyana Mykolaivna

PhD in Political Sciences, Associate Professor,  
Associate Professor at the Department of Political Theories  
National University «Odesa Law Academy»  
Fontanska Doroha str., 23, Odesa, Ukraine

*The current political situation in the world speaks of the activity of international relations, of increasing the actualization of the foreign policy of most countries of the world. But at the same time, in the scientific world, we observe a situation when foreign policy problems practically disappear from the field of scientific thinking, moving to the level of international relations. It was determined that even in terms of the number of works devoted to the theory of international relations and the theory of foreign policy, the direction of international relations prevails today. Therefore, the purpose of the article is to clarify modern projections of foreign policy problems, the task is to analyze problematic aspects and define modern projections of foreign policy in the context of distinguishing between the concepts of "foreign policy" and "international relations". The achievement of the set goal was facilitated by the use of a system-analytical approach, which made it possible to separate the essential and qualitative components of modern projections of foreign policy problems as a whole construct, methods of comparative and structural-functional analysis, which provided an opportunity to determine the boundaries and structure the problematic field of foreign policy research and delimit it from the problem field of the analysis of international relations, the dialectical method, which made it possible to analyze various problems related to the formation and implementation of the state's foreign policy, as well as methods of analysis, synthesis, problematization and systematization of foreign policy problems.*

*It is substantiated that the main projections of modern foreign policy problems include: increasing the need for mass support of foreign policy within the state, as well as the need for public approval of the international community; analysis and evaluation of the instrumental efficiency of the state's foreign policy; change in the foreign policy problem field; the existing contradiction of two leading principles of international law: the principle of the territorial integrity of states, the inviolability of their territory, and the right of nations to self-determination; the problem of language and language relations within the international political context; the study of public opinion as one of the factors in the formation of the state's foreign policy; inclusion of gender issues in the analytical field of factors influencing foreign policy; the problem of using not only official, but also secret diplomacy and strategy to implement a foreign policy course.*

*It has been proven that the opportunities for conducting a successful foreign policy course and the presence of a wide system of connections of various aspects in foreign policy enable the state to use many levers of influence on other countries. But if the balance of power is not observed, a real threat to the sovereignty of such a state may arise. Such an imbalance can affect the development of the state's position and cooperation with other subjects on the world stage.*

**Key words:** foreign policy, foreign policy projections, current political problems, modern politics, state, diplomacy.